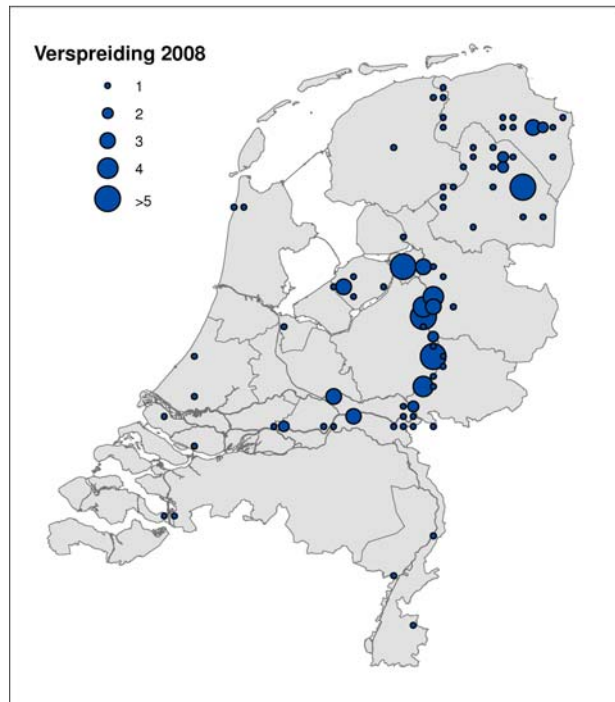

Kwartelkoningseizoen 2008

Definitieve verspreiding territoria in 2008

Nieuwsberichten

15 augustus – Eerste balans kwartelkoningseizoen 2008

Het leek heel even een mager jaar te worden, maar uiteindelijk werden in de afgelopen drie maanden toch meer dan 200 kwartelkoningen in Nederland gehoord, het dubbele van de populatie in de daljaren 2004-2006. De verspreiding week echter nogal af van het gebruikelijke beeld. Bijna 40% van alle kwartelkoningen vestigde zich in het IJsseldal, ditmaal niet alleen in het gebruikelijk goede traject tussen Deventer en Zwolle, maar ook juist in het zuidelijke stuk tussen Zutphen en Arnhem: Normaal gesproken herbergt het hele rivierengebied ongeveer 40% van de Nederlandse kwartelkoningen, al springt de IJssel er wel stevast uit als beste rivier. Hier liggen een groot aantal geschikte hooilandpercelen van Staatsbosbeheer en wordt al sinds 1998 bij het beheer rekening gehouden met kwartelkoningen.

Elders langs de rivieren (Rijn en Waal) werden dit jaar maar mondjesmaat kwartelkoningen waargenomen, waaronder in de Ooijpolder en in de Amerongse Bovenpolder. Nog opmerkelijker: in het bolwerk in het Groningse Oldambt werden slechts 6 territoria vastgesteld, waarvan maar twee daadwerkelijk in een akker. Een dergelijk klein aantal werd er tot dusverre alleen gehoord op het dieptepunt van de Nederlandse populatie, rond 1990. Het heeft er alle schijn van dat akkers dit jaar niet erg in trek waren. In grote delen van Noordoost-Nederland heerste sinds half april extreme droogte (neerslagtekort plaatselijk 200mm), wat mogelijk doorwerkte in de beschikbaarheid van voedsel (slakjes, wormen) voor de akker-kwartelkoningen.

Dankzij de bereidwillige medewerking van een groot aantal terreinbeheerders en boeren kon voor meer dan 90% van de vestigingen in hooilanden worden afgesproken het maaien uit te stellen tot 1 augustus. Langs de IJssel en langs de Vecht worden een aantal percelen speciaal voor kwartelkoningen zelfs tot 1 september niet gemaaid. Veldwerk in 2007 heeft laten zien dat niet alleen kwartelkoningen, maar ook andere late broedvogels, libellen en sprinkhanen van zulke laat gemaaide percelen profiteren.

Net als in 2007 werden langs de IJssel weer een aantal kwartelkoningen van een klein radiozendertje voorzien. Daarmee kan de normaal 'onzichtbare' kwartelkoning in de dichte vegetatie op de voet worden gevolgd. Het onderzoek is bedoeld om erachter te komen hoe effectief de huidige beschermingsmaatregelen zijn, en hoe kwartelkoningen zich in het terrein bewegen onder invloed van maaiwerkzaamheden in de omgeving. In totaal werden 20 vogels gevolgd, waaronder voor het eerst ook twee halfwas kuikens. De eerste resultaten bevestigen in grote lijnen de uitkomsten van een kleiner opgezet onderzoek in 2007: mannetjes maken overdag veelvuldig uitstapjes buiten de straal van 100 m die rond de roepplek bij het maaien wordt gespaard. Ze beconcurreren elkaar zelfs om de beste roepplek (en wisselen dus ook veelvuldig van roepplek). Dat maakt ze extra gevoelig voor maaiactiviteiten, zodat een ruimere straal (250 m) rond een roepplaats gespaard zou moeten worden om risico van verstoring zoveel mogelijk uit te sluiten.

5 juni - Eerste impressie landelijke telling 30 mei

Langs de IJssel bij Zwolle verdringen de kwartelkoningen elkaar op de beste plekken, elders in het land blijft het vooral oorverdovend stil. Dat is het eerste beeld dat nu uit de eerste landelijke simultaantelling op 30/31 mei naar voren komt. Landelijk komen we op dit moment op ongeveer 60-70 roepende kwartelkoningmannetjes, daarvan ruim de helft aan de IJssel rond Zwolle en Hattem. Opvallend is ook dat langs het zuidelijk deel van de IJssel, tussen Zutphen en Arnhem meerdere vogels (7) werden gehoord; dit traject was ook in 2007 goed, maar had in voorgaande jaren weinig kwartelkoningen. Elders in het rivierengebied waren er waarnemingen in de Gelderse Poort (4 roepende vogels), in de Amerongse Bovenpolder (2) en bij Slot Loevenstein aan de Waal (1). Kleine concentraties in Flevoland (Burchtkamp, Greppelveld) en Drenthe (Drentsche Aa) completeren het beeld, samen met enkele incidentele vestigingen elders in het land. De grootste verrassing was het geheel ontbreken van kwartelkoningen in de akkers van het Oldambt, normaliter goed voor een belangrijk deel van de Nederlandse populatie. Voor de telling werd er één vogel gehoord, bij de telling zelf bleef het akelig stil. Veel van de aantrekkelijke luzernepercelen waren reeds gemaaid, wat eventuele vroege vestigingen mogelijk heeft verstoord. Tijdens de komende twee weken zal blijken of dit beeld gedurende het seizoen gehandhaafd blijft. Inmiddels zijn er voor de meeste hooilandvogels afspraken gemaaid om maaien uit te stellen en de wijze van maaien aan te passen.

13 mei – Eerste kwartelkoningen gearriveerd

Ruim een week later dan vorig jaar, maar sinds 7 mei worden vrijwel dagelijks nieuwe kwartelkoningen gemeld. Op dit moment zijn 10 roepende vogels gelocaliseerd, waarvan 5 in de omgeving van Zwolle, langs de IJssel en het Zwarte Water. In 2007 werden de eerste kwartelkoningen gehoord op 28 april, en waren rond half mei 13 verschillende territoria gevestigd.

26 april - Nieuwe invoermogelijkheden waarnemingen kwartelkoningen

Net als in voorgaande jaren roepen we iedereen op zijn of haar kwartelkoningwaarnemingen aan ons door te geven. Nieuw is dat nu heel precies de locatie van elke roepende vogel op een luchtfoto (googlemaps) kan worden ingetekend. Op die manier zijn wij in staat de informatie over roepplaatsen heel precies aan de terreineigenaar of beheerder door te spelen, zodat actie kan worden ondernomen om de vogel voor uitmaaien te behoeden. De andere informatie, zoals tijdstip, roepactiviteit en terreintype, is hetzelfde gebleven. De amersfoortcoördinaten worden automatisch ingevuld zodra er een stip op de kaart wordt gezet.

In voorgaande jaren gebeurde het nogal eens dat in geval van meerdere waarnemingen er slechts één locatie werd ingevoerd, en er dan onder opmerkingen werd vermeld 'twee vogels'. Op zich een logische stap, want het bespaart het invoeren van een extra waarneming. Het probleem voor ons is dan echter dat we niet weten waar die tweede (of derde) vogel precies zit, en we dus ook niet richting beheerder actie kunnen ondernemen. Zet dus ALLE locaties waar je een kwartelkoning hoort op de kaart. De uitsnede van de kaart die je voor de eerste waarneming hebt gebruikt, blijft voor invoer van meerdere vogels hetzelfde. Je hoeft dus niet steeds opnieuw in te zoomen.

Het wachten is nu op de eerste kwartelkoning. In Ierland en Frankrijk roepen de vogels al volop. We verwachten rond 1 mei ook bij ons de eerste waarnemingen. Op 30/31 mei en 20/21 juni worden de 'traditionele' landelijke tellingen uitgevoerd.